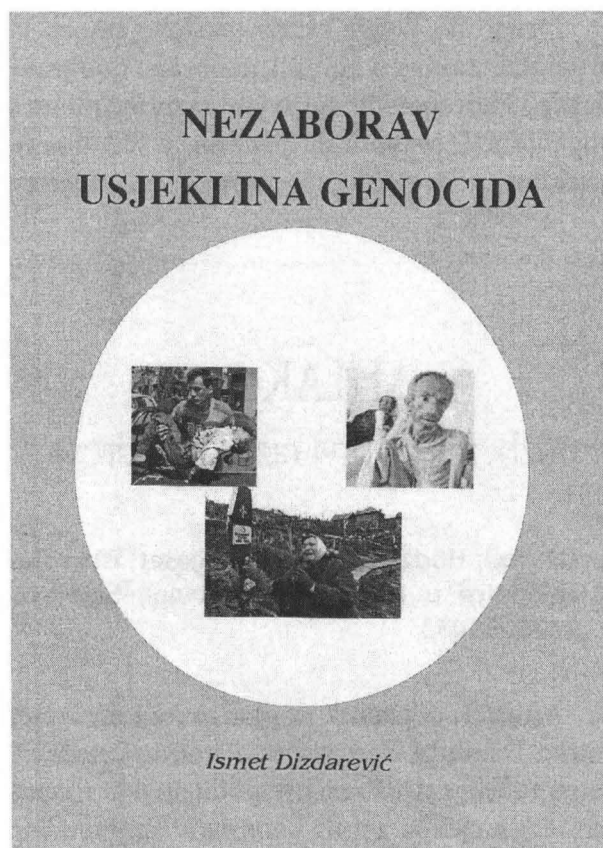

Razgolićenje psihe zločinaca

Ismet Dizdarević, *Nezaborav usjeklina genocida*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 2003.

Rat i agresija na Bosnu i Hercegovinu ni u kom pogledu nije slučajna i nenamjerna. Ona je svjesno i planski provođena. Iole ozbiljnija psihosocijalna analiza u zemljama koje su to uzrokovale jasno će to potvrditi. Knjiga prof. dr. Ismeta Dizdarevića "Nezaborav usjeklina genocida" upravo se nalazi na tom tragu. U njoj (knjizi) se tako zorno pokazuju i dokazuju uzroci i posljedice agresije te izvori genocida nad Bošnjacima. Dajući analizu tih i takvih nastojanja, prof. Dizdarević nas, u knjizi, uvodi u genealogiju zločina znanstveno i argumentovano potcrtavajući sam karakter genocida. Na tom planu Srpska akademija nauka i umetnosti bila je motivacioni agens i glavni intelektualni oslonac ideji "Velike Srbije". U tu svrhu naglašavali su tobožnju "srpsku ugroženost" i podsticali na mržnju prema muslimanima i islamu. Posebna je bila uloga Srpske pravoslavne crkve, koja je umjesto da zaštititi nejake i nedužne nastojala da probudi osvetničke strasti. Štaviše, crkva se tih nastojanja nije odrekla ni danas, jer ni jednom nije iskazala žaljenje ni osudila genocid nad Bošnjacima. I ne samo to. Srpska pravoslavna crkva je osiguravala sveštenike za armiju bosanskih Srba i ohrabivala je u borbi protiv Bošnjaka. Prof. Dizdarević u psihološkom tumačenju tog i takvog destruktivnog djelovanja polazi od četiri činjenice: (1) podsticajnost psihosocijalne atmosfere stvorene djelovanjem usmjerenih kontroliranih medija, (2) osobenost karaktera najagilnijih pojedinaca koji su, zahvaljujući dobijenim ili izbornim statusom, smatrani najuglednijim osobama u svojim profesionalnim grupama, (3) prešutna ili ispoljena spremnost većine na prošlost "višim", bez obzira iz kojih centara moći dolaze, radi zaštite od "ugrožavanja vlastitog nacionalnog i vjerskog

identiteta" i (4) realnost izrazite vojne premoći i objektivne nemoći onih koji su se "pripremili da pokore i istrijebe srpski narod".

U prvom dijelu knjige - Studije i eseji o psihološkim dimenzijama genocida, autor iznosi one posljedice agresije koje su ostavile duboke psihološke tragove na osobama koje su preživjele razne torture. Ustvari, cilj onih koji su provodili genocidne radnje bio je da se osoba druge nacionalnosti invalidira, trajno psihički ošteti, da se destruiira porodica kao osnovna jedinica društva. Svjedočenja preživjelih zorno govore o tome. Nećemo ih ovdje iznositi. Uglavnom, posljedica tih tortura bio je: gubitak osjećanja identiteta i samopouzdanja, sniženo osjećanje samopoštovanja, izrazito niska razina interesovanja i koncentracije, depresivne tendence, psihoseksualni problemi i različiti simptomi posttraumatskog stresnog poremećaja. One su u svakom slučaju dalekosežne i teško prevladive. Otuda urgentna potreba za organizovanjem trauma-centara. O tome procesu detraumacije, prof. dr. Dizdarević progovara u trećem dijelu knjige naslovljenim: "Iskorjenjivanje etnocentrizma, ostvarivanje potreba povratka i oporavak traumatiziranih osoba."

Drugi dio knjige sadrži tekstove autora sa promocija knjiga o agresiji, genocidu i odbrani Bosne i Hercegovine, što je čini raznovrsnijom i bogatijom. U svakom slučaju knjiga "Nezaborav usjeklina genocida" progovara o začetnicima

zločina koji i danas ne osjećaju kajanje za počinjena zlodjela te upućuje na posljedice koje zaborav genocida može donijeti.

Selman Selhanović

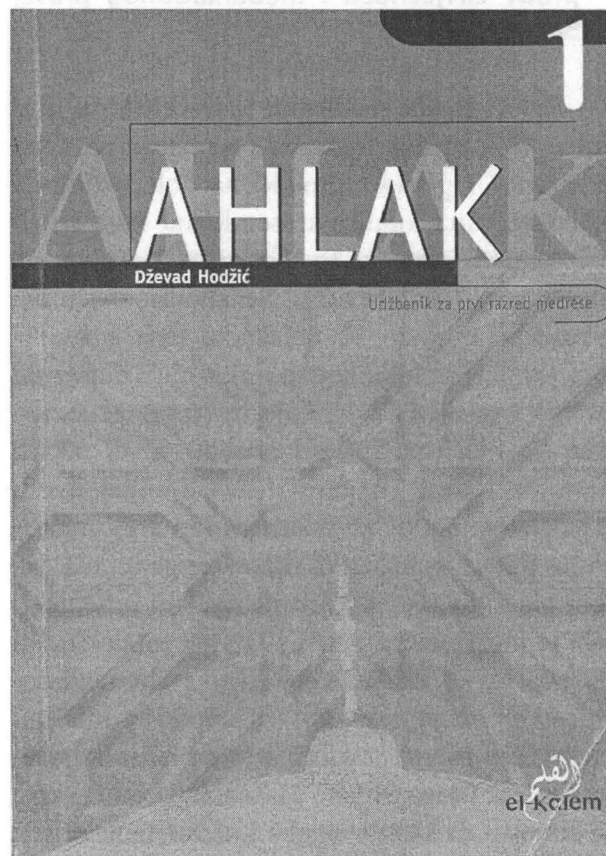
m

AHLAK 1, udžbenik za prvi razred medrese

Dževad Hodžić: *Ahlak 1*, (Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1423./2003.)

Ahlak 1, udžbenik za prvi razred medrese, autora Dževada Hodžića, ima stotinu četrdeset četiri stranice. Udžbenik je podijeljen je na pet tematskih cjelina: *Izvori islamske etike, Temeljne vrijednosti u islamskoj etici, Temeljne moralne vrijednosti, Loša svojstva i Izbor iz klasičnih tekstova islamske etičke misli*. Ahlak 1 sadrži temeljna islamska etička učenja i uvodi učenika u predmet nauke ahlaka. U uvodnome dijelu data su, na temelju relevantne literature, značenja jezičkog i terminološkog određenja pojmova ahlak, moral i ilmu-l-ahlak i etika. U prvoj cjelini *Izvori islamske etike* govori se o izvorima ahlaka, cilju i svrsi te teorijsko-praktične nauke. Autor naglašava da Uzvišeni Bog, u učenju islama, određuje šta je dobro, a šta loše za čovjeka i definira poziciju ahlaka u odnosu na druge discipline koje se bave čovjekovim osobnim i društvenim životom. Obraden je odnos i veza ahlaka sa fikhom, pedagogijom i psihologijom. S obzirom na značaj hadiske i tefsirske literature za nauku ahlaka autor potcrtava njihovu važnost za ovu disciplinu.

Druga cjelina obrađuje *temeljne vrijednosti u islamskoj etici*. One su nužne za ozbiljno savladavanje teorijsko-praktičnog učenja ahlaka. Vrijednosti kao što su život, tevhid, znanje, pravda i pravičnost, dobrota, ljubav, milost itd. obrađene su na način da se u nastavnu cjelinu koju predaje profesor aktivno uključi i učenik. Na početku svake lekcije kod učenika se po-

kušava potaći zanimanje za zadatu temu tako što mu se postavljaju općenita pitanja koja su relevantna za tu nastavnu cjelinu. Nakon što se obradi tema pitanja su specifičnija i ona sažeto tretiraju najvažnije naglaske iz obrađene cjeline. Sadržaj svakoga dijela utemeljen je na osnovnim izvorima islama, Kur'anu i sunnetu, kao i na pozitivnim primjerima iz humanističkih nauka. Sadržaj sistematično i sukcesivno razvija kod učenika zanimanje za temeljne vrijednosti ahlaka i pomaže mu da teorijski savlada gradivo.

U poglavlju *Temeljne moralne vrijednosti* obrađene su najvažnije moralne vrline, kao mjera, središnja vrijednost u odnosu na nedostatnost i pretjeranost kod čovjeka. Sadržajno su obrađene najznačajnije vrline koje će učeniku pomoći da savlada i usvoji nužne vrijednosti